

Testo I dalis. SKAITYMO IR SUVOKIMO UŽDUOTYS

Atidžiai perskaityk Juozo Šorio interviu su folkloro grupės „Atalyja“ lyderiais Eirimu Velička (E. V.) ir Gediminu Žiliu (G. Ž.), išleidusiais albumą „Močia“. Atlik užduotis, atsakyk į klausimus ir įsivertink.

TRYS MINUTĖS TYLOS: SIDABRINIS LAUKAS BE TAKŲ

(Ištrauka)

Kuo jums svarbus ir prasmingas albumo pavadinimas „Močia“?

E. V.: Norėjome ryškaus, įsimintino pliūpsnio, galinčio būti albumo vizitine kortele, šiek tiek smogiančio, šokiruojančio <...>, pasirėmėme trumpu, aiškiu, gal ir kiek drastišku¹ įvardijimu. Buvo nepritariančių balsų, esą tai iš paauglių žargonu, nepagarba moteriai <...>.

G. Ž.: *Močia* turi sąsają su Deivės kultūra. Šio žodžio mitologinis, istorinis, semantinis klotas² turi atitikmenų daugelio tautų kultūrose. Kita vertus, pavadinimas nenusaldintas, ne kokia *motinėle*... *Močia* stipri moteris, tvirtai stovinti ant žemės, mokanti apginti vaikus... <...> Tai kalba, mitologija, tautosaka, tai, iš ko nuolat pasisemiam išminties, ką vis iš naujo bandom suprasti ir interpretuoti.

E. V.: „*Močia*“ – indoeuropietiškas žodis. Sanskrite³ tai „mata“, latviškai „matē“, vokiškai „die Mutter“, Sigito Gedos latviškų dainų vertimuose „motė“.

G. Ž.: Be to, yra latvių Žemės Matė, Vėjo Matė... Ir albumo viršelio nuotraukoje irkluoja galinga Ignalinos ežerų *močia*...

Gedimina ten specialiai nuvažiavusi darė šią nuotrauką. Vandeni, marios pasirinkom kaip simbolinį pirmapradiškumo žymenį. *Močia* vandenį... Iš baltų ir kitų indoeuropiečių mitologijos žinome apie marių vidury esantį vėlių kalnelį. Arba: pribuvėja iriasi valtele, gaudo žuvytes, sugauna mažą vaikelį. Pradžia ir pabaiga mariose, ir tarsi visas žmogaus gyvenimas jomis įrėmintas.

E. V.: Kai reikėjo pagrįsti „*Močią*“, ėmiau naršyti smulkiają tautosaką. Radau labai stiprių mūsų, patarlių, priežodžių su žodžiu „*močia*“. <...> „Tėvo juosta nesujuosiam, brolio žirgas nepavejamas, močios skrynja nepakeliama“ (kelias, vėjas ir žemė). *Močia* žemė, iš kurios mes visi kilom.

G. Ž.: Vis dėlto albumo epigrafu⁴ pasirinkome mūsų „*Sidabrinis laukas be takų*“ (atsakymas – marios, vandenys). Pabrėždami vandens motyvą.

E. V.: Vanduo, marios yra ir dainoje „*Močia*“: „*Močia motinėle, / Kas ten mariose, / Kas ten marytėlėse.*“

G. Ž.: Dainoje ne puta, o plūdelė. O plūdelė aukštaitiškai, rodos, yra lelija, nors dainos (ar sakmės?) tekstas ir aptrupėjęs.

Kaip tie dalykai vizualiai atsispindi?

E. V.: Meniškai raiškiausiu būdu. Kai po ilgų vidinių batalijų⁵ nusprendėme, kad geresnio pavadinimo nerasime, Gedimina Aukštaitijoje ėmė ieškoti mūsų idėją išreiškiančios močios valtyje. Klausinėjo kaimo žmonių, buvo nurodyta keletas sodybų, bet vis kliūtys... Galop teko pasirinkti eilinę moteriškę, ji buvo apsigaubusi austine mėlyna gūnia⁶. Ir jos išplaukė į atvirus ežero vandenis. Gedimina pasakojo, kad ežere pakilo vėjas, ir staiga ta moteris atsivėrė visa savo rūstybe. Ėmė sparčiai irkluoti, ir iš jos sklido nenusakoma didybė ir jėga. Taip eilinė aukštaitė tapo *močia* vidury jūrelių. Manau, kad giliausių, mįslingiausių baltų kultūros sluoksnių, simbolių vartojimas dabarties kūryboje sietinas su nemenka atsakomybe.

G. Ž.: Aišku, kai vartoji švenčiausią dainuojamojo folkloro klotą, visada jauti atsakomybę, prie to norisi prisiliesti kokybiškai, gražiai, švariai. Kad nenuvertintume ir šiaip nepakankamai iškeltų mūsų kultūros vertybių. Kartais atrodo, kad lietuviai neįvertina savo kalbos, tautosakos, to palikimo, kurio nebeturi kai kurios gausios ir turtingos tautos.

Klausimai:

1. Kas yra šio pokalbio dalyviai
 - a. Žurnalistas Juozas Šorys
 - b. Rašytojas
 - c. Eirimas Velička
 - d. Gediminas Žilys
 - e. Sigitas Geda
 - f. Gedimina iš Aukštaitijos.
2. Pažymėk dvi priežastis, kodėl autoriai dainų albumą pavadino „Močia“
 - a. Pasirinko mitologinį žodį.
 - b. Motina jiems svarbi, jie myli savo mamas.
 - c. Daugelis albumo dainų apie motiną.
 - d. Norėjo nenusaldinto, aiškaus, įtaigaus pavadinimo.
 - e. Nes jau anksčiau išleido albumą „Tėvas“
3. Koks šio teksto tikslas?
 - a. Papasakoti, kaip atsirado albumas „Močia“
 - b. Paaiškinti, kodėl albumas pavadintas „Močia“
 - c. Pareklamuoti naująjį albumą.
 - d. Įrodyti, kad žodis „močia“ nėra iš paauglių žargono.
4. Kas yra močia, pasak Gedimino Žilio, bendrąja prasme? Kuri citata geriausiai paaiškina jo mintį?
 - a. „Be to, yra latvių Žemės Matė, Vėjo Matė“.
 - b. „Močia“ – indoeuropietiškas žodis.
 - c. „Močia – stipri moteris, tvirtai stovinti ant žemės, mokanti apginti vaikus.“
 - d. „Močia turi sąsają su Deivės kultūra.“
5. Iš kokios prokalbės kilęs žodis „močia“?
 - a. Iš sanskrito.
 - b. Iš indoeuropiečių.
 - c. Iš latvių kalbos.
 - d. Iš Aukštaitijos.
6. Kodėl albumo epigrafu autoriai pasirinko mįslę „Sidabrinis laukas be takų“?
 - a. Norėjo, kad klausytojai susimąstytų, įmintų mįslę.
 - b. Norėjo pabrėžti sąsają su vandeniu.
 - c. Norėjo populiarinti lietuviškas mįsles.
7. Kurios dvi citatos aiškiausiai byloja apie vandens, marių svarbą baltų mitologijoje?
 - a. „Močia vandeny“.
 - b. „Vandenį, marias pasirinkome kaip simbolinį pirmapradiškumo žymenį“.
 - c. „Sidabrinis laukas be takų (atsakymas – marios, vandenys)
 - d. „Pradžia ir pabaiga mariose, ir tarsi visas žmogaus gyvenimas jomis įrėmintas“.
8. Ar pritari Gedimino Žilio minčiai: „Kartais atrodo, kad lietuviai neįvertina savo kalbos, tautosakos, to palikimo, kurio nebeturi gausios ir turtingos tautos“?

- a. Taip, nes dažnai lietuviai menkina savo tautą, kritikuoja kultūrą.
 - b. Ne, nes kad ir kritikuodami jie myli Lietuvą ir niekada jos neišsižadėtų.
9. Kas yra deminutyvas?
- a. Vaizdingas apibūdinimas.
 - b. Mažybinės reikšmės žodis.
 - c. Perkeltinės reikšmės posakis, turintis pastovią reikšmę.
 - d. Negyvo daikto sugyvinimas.
10. Pažymėk, kurie čia deminutyvai:
- a. Nenusaldintas pavadinimas
 - b. Motinėlė
 - c. Įsimintinas pliūpsnis
 - d. Austinė mėlyna gūnia
 - e. Kalnelį
 - f. Žuvytes
 - g. Švenčiausią klodą
11. Ką žodis „močia“, pasak Eirimo Veličkos, reiškia lietuvių smulkiojoje tautosakoje?
- a. Močia – žemė, iš kurios visi kilom.
 - b. „Be to, yra latvių Žemės Matė, Vėjo Matė“.
 - c. „Močia“ – indoeuropietiškas žodis.
12. Ką reiškia posakis :dainos tekstas aptrupėjęs?
- a. Autoriai dainos tekstą perkūrė, pritaikė šiems laikams.
 - b. Senovinis dainos tekstas ne visas išlikęs.
 - c. Dainų tekstus jie kūrė patys, beliko nebaigę.
 - d. Autoriai tikisi kada nors papildyti dainos tekstą.
13. Koks šio teksto žanras?
- a. Straipsnis
 - b. Žinutė
 - c. Interviu
 - d. Pjesė
 - e. Drama
14. Koks šio teksto funkcinis stilius?
- a. Meninis
 - b. Publicistinis
 - c. Mokslinis
 - d. Buitinis šnekamasis
 - e. administracinis

Testo II dalis. KALBOS ŽINIŲ TAIKYMO UŽDUOTYS

1. Įrašyk praleistas raides.

(20 taškų)

G. Ž.: Svarbu, kad moderniosios muzikos srityje Lietuvoje darytume tai, kas kyla iš tradicijos, kas suteik____ naujų spalvų, naujo skambesio. Europieč____ms tai ____domiau, nes pamato ir pajaučia mus kitaip.

J. Š.: Matyt, tai vienas iš veikimo būdų, kad baltiškoji pasaulėjauta ir būsim____jame klajokliškame ir mišr____niškame pasaulyje neišsivadėt____.

E. V.: Beje, Gedimina yra suk____rusi videofilmą, kur____me panaudoja paskutinę albumo startin____ „Gervelė“, meistriškai aranžuotą Ernesto. Ji su išmon____ sužaidė laiko ženklais, skausm____nga ironija. Iš kino archyvų fondų ėmė dokumentinius rug____pjūtės vaizdus: moterys p____auna dalg____is (rugių p____ovimo su p____autuvais kadrų nepanaudojome), pereinama prie kombainų, sovietmečio vaizdų...

J. Š.: Nežinau, ar s____moningai albumo struktūrą sudaro dvylika „gabalų“ – kaip tam tikras pasaulio modelis, užbai____tas ciklas, gal su aliuzijom į dabar paplitus____metinę dvylikos mėnesių sistemą <...>.

(Ištrauka iš Juozo Šorio interviu su folkloro grupės „Atalyja“ lyderiais Eirimu Velička ir Gediminu Žiliu)

2. Parašyk žodžių formas pagal nurodytus gramatinius požymius.

(5 taškai)

J. Š.: Įspūding____ (būdv., įvardž., mot. g., vns., vard. l.) albumo pabaigos „Gervelė“ man susisiejo su neseniai (naršyti) _____ (dalyv., neveik. r., būt. k. l., mot. g., vns., įnag. l.) medžiaga apie Norbertą Vėlių ir jo beveik rituališkai mėgta daina „Lek gervelė“. Abiejose visuotinum ir laikin____ (daiktav., vyr. g., vns., kilm. l.) pjovimasis.

E. V.: Kultūrinės ekologijos, kai kurių gamtos motyvų, paukščių (gervės) simbolių atspindžiai muzikoje nėra nauji, pavyzdžiui, tai (aptikti) _____ (dalyv., neveik. r., esam. l., bevard. g.) ir Algirdo Martinaičio „Cantus ad futurum“.

J. Š.: Manau, kad gil____ (būdv., aukšč. l., vyr. g., dgs., kilm. l.), mįslingiausių baltų kultūros sluoksnių, simbolių vartojimas dabarties kūryboje sietinas su nemenka atsakomybe.

(Ištrauka iš Juozo Šorio interviu su folkloro grupės „Atalyja“ lyderiu Eirimu Velička)

(pastaba – jei kablelio nereikia, pasirink -)

3. Kur reikia, parašyk trūkstamus skyrybos ženklus.

(10 taškų)

J. Š.: Vis dėlto kaip renkatės jums priimtinus folkloro kūrinis?

G. Ž.: Kiekvienas žmogus manau renkasi pagal savo sampratą ir polinkius. Bet esmė yra ta kad mūsų grupė yra išaugusi iš folkloro sąjūdžio, <...> daugelis yra dalyvavę folkloro ansamblių veikloje kartu švęsdavome kalendorines ir kitas šventes. <...> Dainos pasirenkamos įvairiai: kartais naujai išgirsti dainą kartais ją tarsi nešiojies savy ir galvoji kad su ja ką nors reikia padaryti nes patinka tekstas melodija tada ieškai nenuvalkioto muzikinio sprendimo. <...>

(Ištrauka iš Juozo Šorio interviu su folkloro grupės „Atalyja“ lyderiu Gediminu Žiliu)

4. Trečios užduoties pabrauktus žodžius suskirstyk reikšminėmis žodžio dalimis (5 taškai)
(užpildyk lentelę).

Žodis	Priešdėlis	Šaknis	Priesaga	Galūnė
sampratą				
švęsdavome				
naujai				
padaryti				
nenuvalkioto				